

НОВА МОДЕЛЬ ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ

ГОЛОВА НСПП

ОКІС О.Я.

Вирішення трудових спорів в Україні – Нова модель

- Метою нової моделі вирішення трудових спорів в Україні є формування ефективного механізму вирішення трудових спорів на основі європейських стандартів та найкращого досвіду, згідно з якими організації роботодавців та профспілки відіграватимуть важливу роль і нестимуть конкретну спільну відповідальність у вирішенні спорів, а держава забезпечуватиме основні правила і засоби їх вирішення.

Нова модель базується на таких принципах, як:

- верховенство права та законності;
- незалежність, рівноправність та правоможність сторін спору;
- вирішення спорів на основі соціального діалогу;
- оперативність вирішення спорів та оптимальність передбачуваних строків;
- простота та доступність. процедури вирішення трудових спорів; пріоритетність примирних процедур та їх безоплатність для сторін спору;
- обов'язковість рішення трудового арбітражу;
- взаємна відповідальність сторін трудового спору, їх представників за невиконання рішень трудового арбітражу, зобов'язань за досягнутими домовленостями.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Перша риса**

**Запровадження нової
класифікації трудових
спорів за предметом спору –
на трудові спори про права
та трудові спори про
інтереси.**

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Трудові спори про права стосуватимуться:
- неврегульованих розбіжностей щодо реалізації чи виконання вже існуючих трудових прав та обов'язків, встановлених в нормативно-правових актах з питань трудових правовідносин, колективних договорах і угодах, нормативних актах роботодавця, трудових договорах (контрактах),
- а також щодо тлумачення змісту колективних договорів і угод, трудових договорів (контрактів).

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Спори про інтереси стосуватимуться встановлення прав і обов'язків у разі укладення нових колективних договорів і угод чи внесення змін до чинних.**

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Сторонами трудового спору про права будуть:
- з однієї сторони – працівник або об'єднані спільним інтересом у врегулюванні трудового спору працівники, профспілка, об'єднання профспілок;
- з іншої – роботодавець або організація роботодавців чи об'єднання організацій роботодавців, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування;

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Сторонами трудового спору про інтереси будуть:
сторони колективних договорів і угод, склад суб'єктів яких визначатиметься відповідно до законодавства про соціальний діалог.
- Поділ спорів на трудові спори про права та трудові спори про інтереси обумовлює і порядок їх вирішення.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Друга риса

Порядок вирішення трудових спорів включатиме мінімально можливу кількість етапів, кожен з яких передбачатиме оперативність і безоплатність процедур та реальну можливість досягнення сторонами взаємоприйняттого рішення по суті спору.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- У позасудовому порядку вирішуються:
трудові спори про інтереси та трудові
спори про права з приводу:
- виконання нормативних актів
роботодавця, що регулюють трудові
відносини,
- виконання та/або тлумачення
колективних договорів і угод, трудових
договорів (контрактів).

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Трудові спори про інтереси вирішуються шляхом посередництва сторін спору з трудовим посередником, який направляє НСПП) (взаємодії)**

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Трудові спори про права вирішуються шляхом переговорів між сторонами спору та трудовим арбітражем, який формується і функціонує при центральному офісі та територіальних відділеннях НСПП.**

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

посередництво:

використовується як останній засіб у
вирішенні **спорів про інтереси**

трудоий арбітраж:

використовується як останній засіб
під час позасудового вирішення
спорів про права.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

Спеціальним законом буде визначений тільки загальний порядок та максимальні строки позасудового вирішення трудових спорів,

Особливості передбачатимуться у колективних договорах і угодах (у разі їх відсутності – у спеціальній угоді щодо вирішення трудового спору) та у трудовому договорі (контракті).

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

Колективні договори і угоди можуть передбачати відхилення від передбачених законом норм, зокрема:

- щодо пріоритету позасудового вирішення трудового спору
- строків проведення переговорів про права, умов залучення до переговорів представників організацій працівників і роботодавців різних рівнів,
- створення умов для роботи трудових посередників,
- порядку і строків розгляду рекомендацій трудового посередника і прийняття взаємоприйняттого рішення стосовно вирішення спору тощо.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Модель також передбачає **особливості розгляду трудових спорів про права судами**, зокрема:
- справа розглядатиметься судом у складі з народними засідателями, які пропорційно представляють найманих працівників та роботодавців і мають досвід із соціально-трудова питань;
- на етапі провадження у справі досудового розгляду трудового спору про права, що виник між працівником і роботодавцем, за рішенням суду можуть проводитися примирні процедури із залученням трудового посередника, якого за ухвалою суду призначатиме НСПП.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Третя риса**

Обов'язковість рішень трудових арбітражів, що створюються відповідно до закону для вирішення трудових спорів про права, та визначення чіткого механізму їх виконання.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- З метою забезпечення максимального вирішення трудових спорів про права у позасудовому порядку передбачається, що **рішення трудового арбітражу є обов'язковим для виконання** сторонами трудового спору і виконується в порядку і строки, які встановлені цим рішенням.
- Рішення трудового арбітражу є остаточним і оскарженню та скасуванню не підлягає, крім випадків, передбачених законом.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- У разі невиконання рішення трудового арбітражу в порядку і строки, які встановлені цим рішенням, і не оскарження його у встановлених законом випадках в суді, рішення виконується в примусовому порядку державною виконавчою службою.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Четверта риса
Забезпечення права суб'єктів сторін трудового спору під час його вирішення на:
 - подання скарги без будь-якої шкоди для себе; безпосередню участь або через представників (у т. ч. організацій профспілок та роботодавців вищого рівня) у вирішенні трудового спору;
 - інформацію, необхідну для вирішення трудового спору та про хід його вирішення, а також про заходи, які вживаються з метою його врегулювання;
 - звернення до НСПП із проханням про сприяння у вирішенні трудового спору; акції протесту.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- П'ята риса

Підвищення ролі та забезпечення інституціональної спроможності Національної служби посередництва і примирення.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- НСПП буде наділена додатковими повноваженнями, функціями та правами щодо сприяння у вирішенні трудових спорів у позасудовому порядку зі створенням відповідної організаційної структури та відповідним фінансуванням для здійснення цих повноважень, функцій та прав, зокрема:
- щодо організації роботи трудових арбітражів при центральному апараті та територіальних відділеннях та забезпечення їх діяльності;
- формування і ведення Реєстру трудових спорів;
- організації та забезпечення фахової підготовки трудових посередників і трудових арбітрів,
- ведення реєстрів трудових арбітрів і трудових посередників тощо.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Шоста риса

Визначена роль профспілок і організацій роботодавців та їх представників у процедурах вирішення трудових спорів на всіх рівнях – від робочого місця до національного рівня.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Законодавством будуть надані права профспілкам і організаціям роботодавців та їх об'єднанням у процедурах вирішення трудових спорів:
- визначати особливості здійснення позасудових процедур вирішення трудових спорів у колективних договорах і угодах;
- представляти інтереси працівника(ів)/роботодавців, які є членами організацій, під час вирішення спору;
- сприяти веденню переговорів, де сторонами спору є особи-члени цих організацій або членські організації, що входять до складу об'єднань, федерацій шляхом надання методичної, організаційної допомоги та безпосередньої участі своїх представників у цих переговорах;
- брати участь у роботі трудових арбітражів шляхом делегування до їх складу своїх представників;
- одержувати інформацію від державних органів, органів місцевого самоврядування та громадських організацій з питань, що стосуються предмету трудового спору;
- направляти своїх представників до судів загальної юрисдикції в якості народних засідателів.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Сьома риса**

Визначена законодавством, колективними договорами і угодами, трудовими договорами (контрактами) конкретна відповідальність за порушення законодавства про трудові спори, невиконання нормативно-правового акту з питань трудових правовідносин, колективних договорів і угод, трудових договорів (контрактів).

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Передбачається, що буде встановлена відповідальність:**
- за порушення порядку розгляду трудових спорів та порядку оголошення і проведення акцій протесту,
- невиконання рішень трудового арбітражу та досягнутих сторонами трудового спору домовленостей,
- а також за порушення, невиконання нормативно-правового акту з питань трудових правовідносин, колективного договору, угоди, нормативного акту роботодавця, трудового договору (контракту), що спричинило виникнення трудового спору про права.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- У разі вчинення вказаних правопорушень працівник, профспілка, організація профспілок, об'єднання профспілок, роботодавець, організація роботодавців, об'єднання організацій роботодавців матимуть право на відшкодування винною стороною матеріальної шкоди.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Вид відповідальності залежатиме від суспільно шкідливих, негативних наслідків порушення порядку розгляду трудових спорів та способів захисту і відновлення порушених прав.
- За вчинення зазначених правопорушень суд повноважний застосувати штраф, розмір якого визначається у спеціальному законі за кожний із видів правопорушення.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- У колективних договорах та угодах сторони можуть передбачити конкретні види, способи, розміри, порядок відшкодування заподіяної шкоди та види забезпечення виконання колективних договорів й угод.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Восьма риса**

**Інформаційне забезпечення
процесу вирішення трудових
спорів.**

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Модель передбачає забезпечення доступу до інформації про причини виникнення та порядок вирішення трудових спорів шляхом:**
- запровадження Реєстру трудових спорів з відкритим доступом, який формується і підтримується НСПП;
- висвітлення інформації про вирішення трудових спорів у друкованих ЗМІ, інтернет - виданнях, радіо/телепрограмах за участю працівників НСПП, експертів, науковців, представників профспілок, організацій роботодавців та їх об'єднань для обговорення механізму вирішення трудових спорів.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Дев'ята риса

Системна державна професійна підготовка трудових посередників та трудових арбітрів.

ОСНОВНІ РИСИ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Нова модель передбачає забезпечення належної підготовки високопрофесійних кадрів трудових посередників і трудових арбітрів на основі:
- розроблення процедури підбору кадрів, що мають досвід у сфері трудових правовідносин, конфліктології, юриспруденції, менеджменту;
- удосконалення системи та програм професійного навчання і підвищення кваліфікації.

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Перший, етап - 2014 рік:**
- **розроблення законопроектів «Про трудові спори» і «Про внесення змін до окремих законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про трудові спори»,**
- **розбудова організацій профспілок і роботодавців.**

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ МОДЕЛІ

- **Другий етап - 2015-2016 роки:**
- прийняття ВРУ відповідних законів;
- формування на непостійній основі та матеріально-технічне забезпечення трудових арбітражів;
- розроблення документів, необхідних для нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення впровадження нових засад вирішення трудових спорів;

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ МОДЕЛІ

- Третій, завершальний етап - 2017-ий рік:
- забезпечення діяльності трудових арбітражів,
- проведення інформаційної кампанії з питань запровадження нової системи вирішення трудових спорів серед активістів профспілок і організацій роботодавців, юристів, економістів, державних службовців.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Рішення до п. 3 “Про нову модель вирішення трудових спорів в Україні” порядку денного пленарного засідання Національної тристоронньої соціально-економічної ради від 18 лютого 2014 року

Національна тристороння соціально-економічна рада вирішила:

3.1 Інформацію Голови Національної служби посередництва і примирення О.Я.Окіса взяти до відома

3.2 Рекомендувати сторонам соціального діалогу провести обговорення документу “Нова модель вирішення трудових спорів в Україні”

3.3 Відзначити доцільність продовження співпраці з Міжнародною організацією праці та Шведським агентством з міжнародного розвитку і співробітництва (SIDA) щодо удосконалення законодавства у сфері соціально-трудова відносин